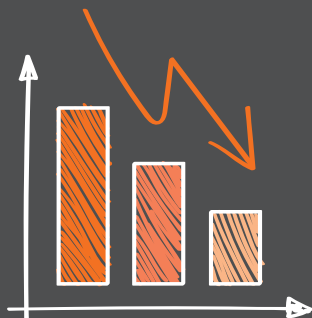

В. М. Панасюк, Є. К. Ковальчук,
І. В. Мельничук, Н. В. Мужевич

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК

ВІД ЗНАНЬ ДО КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ

DEBT

2021

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Панасюк В. М., Ковальчук Є. К.,

Мельничук І. В., Мужевич Н. В.

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК: ВІД ЗНАНЬ ДО КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ

Навчальний посібник для дистанційного навчання

Тернопіль – 2021

Рецензенти:

Микитюк Петро Петрович доктор економічних наук, професор кафедри менеджменту, публічного управління та персоналу Західноукраїнського національного університету

Семанюк Віта Зіновіївна доктор економічних наук, професор, професор кафедри менеджменту, публічного управління та персоналу Західноукраїнського національного університету

Марущак Леся Іванівна к. е. н., доцент кафедри бухгалтерського обліку та аудиту Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя

Панасюк В. М., Ковальчук Є. К., Мельничук І. В., Мужевич Н. В.

Бухгалтерський облік: від знань до компетентностей: навчальний посібник для дистанційного навчання. – Тернопіль, 2021. – 390 с.

Навчальний посібник створений з урахуванням досвіду подібних видань вітчизняних і зарубіжних ВНЗ, а також професійного досвіду викладання даної дисципліни. У навчальному посібнику міститься теоретичний матеріал відповідно до змісту робочої програми дисципліни «Бухгалтерський облік», поданий за модульним принципом організації навчального процесу, а також практичні задачі, тести для контролю знань студентів, список рекомендованої літератури і додатки.

Орієнтований на тих, хто самостійно вивчає сучасний бухгалтерський облік, працівників і керівників економічних служб підприємств та установ, студентів економічних спеціальностей, аспірантів, викладачів, крім того, може використовуватись не тільки для дистанційної, а й для інших форм навчання.

ISBN 978-966-654-629-9

© Панасюк В. М., Ковальчук Є. К., Мельничук І. В., Мужевич Н. В., 2021

ПЕРЕДМОВА

Прийнята модель національної економіки України в напрямку модернізації суспільного розвитку та оптимізації ресурсного потенціалу підприємств з метою підвищення конкурентоспроможності вимагає впровадження відповідної стратегії управління. За таких умов необхідним є впровадження ефективних заходів практичного використання обліково-аналітичної інформації в процесі управління підприємницькою діяльністю, виробництвом і збутом продукції, економією ресурсів. Система обліку і звітності повинна ґрунтуватись на методологічних принципах і підходах, спрямованих на всебічний вплив на діяльність підприємства для забезпечення отримання прибутку та зміцнення його фінансових позицій на ринку. Тому актуальним стає формування відповідних компетентностей в процесі вивчення дисципліни «Бухгалтерський облік» спеціалістами в сфері економіки і управління, обліку та фінансів, що є запорукою набуття практичних навиків створення і використання обліково-інформаційного забезпечення, необхідного для прийняття ефективних управлінських рішень.

Метою посібника з бухгалтерського обліку є набуття теоретичних знань щодо сутності, принципів і основ формування та зберігання облікової інформації в системі управління економічними процесами суб'єктами господарювання, засвоєння основних облікових і технологічних процедур інформаційного забезпечення управління господарськими операціями та процесами, розробки способів уникнення можливих негативних впливів факторів внутрішнього й зовнішнього середовища на базі чинної облікової методики. Теоретичні положення в посібнику проілюстровані відповідними таблицями, схемами й рисунками, а для кращого засвоєння теоретичних знань і набуття практичних навиків наведені практичні задачі, тести для контролю знань студентів, відповідні додатки. Навчальний посібник поєднує теоретичні аспекти обліку і окремі елементи їх практичного застосування на підприємстві.

Дане видання вирізняється тим, що узагальнює як теоретичні засади бухгалтерського обліку, так і організацію та методику обліку його окремих об'єктів відповідно до програми дисципліни «Бухгалтерський облік», що дає змогу застосовувати ці знання в практичній діяльності майбутніх фахівців економічного спрямування.

Навчальний посібник призначений для широкого кола користувачів: студентів, аспірантів, викладачів, працівників і керівників економічних служб підприємств та установ.

ЗМІСТ		
ТЕМА 1. БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК, ЙОГО СУТЬ І ЗНАЧЕННЯ		10
1.1	Поняття та економічна сутність господарського обліку.....	10
1.2	Історія розвитку господарського обліку.....	11
1.3	Господарський облік, його значення і види.....	12
1.4	Вимірники, що застосовуються в обліку.....	17
1.5	Бухгалтерський облік, його суть і значення.....	19
1.6	Завдання бухгалтерського обліку та вимоги до нього.....	22
1.7	Функції і принципи бухгалтерського обліку.....	25
ТЕМА 2. ПРЕДМЕТ І МЕТОД БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ		30
2.1	Поняття про предмет бухгалтерського обліку.....	30
2.2	Господарські засоби як об'єкт бухгалтерського обліку.....	34
2.3	Джерела формування активів підприємства.....	40
2.4	Господарська діяльність та господарські процеси як об'єкти бухгалтерського обліку.....	42
2.5	Метод бухгалтерського обліку.....	45
ТЕМА 3. БУХГАЛТЕРСЬКИЙ БАЛАНС		50
3.1	Суть і побудова бухгалтерського балансу.....	50
3.2	Структура балансу.....	52
3.3	Вплив господарських операцій на баланс.....	57
3.4	Порядок читання та аналізу балансу.....	61
ТЕМА 4. РАХУНКИ І ПОДВІЙНИЙ ЗАПИС		64
4.1	Поняття про рахунки бухгалтерського обліку та їх будова.....	64
4.2	Суть подвійного запису. Типи господарських операцій.....	67
4.3	Поняття про синтетичні і аналітичні рахунки, субрахунки.....	69
4.4	Узагальнення даних поточного обліку.....	72
4.5	Класифікація і план рахунків бухгалтерського обліку.....	75
4.6	План рахунків бухгалтерського обліку, його будова і значення.....	82
ТЕМА 5. ОБЛІК НЕОБОРОТНИХ АКТИВІВ		86
5.1	Економічна сутність та оцінка необоротних активів.....	86
5.2	Документальне оформлення руху основних засобів.....	90

5.3	Облік надходження основних засобів. Облік капітальних інвестицій.....	91
5.4	Облік зносу (амортизації) основних засобів та інших необоротних матеріальних активів	93
5.5	Облік реалізації та ліквідації основних засобів.....	98
5.6	Облік витрат на поліпшення основних засобів.....	100
5.7	Облік оренди основних засобів та інших необоротних матеріальних активів.....	103
5.8	Інвентаризація та переоцінка основних засобів та інших необоротних матеріальних активів.....	105
5.9	Облік нематеріальних активів.....	107
ТЕМА 6. ОБЛІК ФІНАНСОВИХ ІНВЕСТИЦІЙ		113
6.1	Визначення та класифікація фінансових інвестицій.....	114
6.2	Облік довгострокових фінансових інвестицій.....	115
6.3	Облік поточних фінансових інвестицій.....	118
ТЕМА 7. ОБЛІК ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ		120
7.1	Поняття, класифікація та оцінка запасів підприємства.....	120
7.2	Документальне оформлення руху виробничих запасів.....	122
7.3	Облік надходження виробничих запасів (умови постачання, організація складського обліку).....	123
7.4	Облік списання виробничих запасів.....	126
7.5	Структура і облік транспортно-заготівельних витрат.....	128
7.6	Особливості обліку малоцінних та швидкозношуваних предметів.....	130
7.7	Інвентаризація товарно-матеріальних цінностей і відображення її результатів в обліку.....	132
ТЕМА 8. ОБЛІК ГРОШОВИХ КОШТІВ І ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ		136
8.1	Основні принципи обліку грошових коштів.....	136
8.2	Облік касових операцій.....	137
8.3	Облік операцій на рахунках в банку в національній валюті....	144
8.4	Облік іноземної валюти.....	148
8.5	Визначення і класифікація дебіторської заборгованості.....	149
8.6	Облік поточної дебіторської заборгованості:	151

	а) облік дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги; б) облік дебіторської заборгованості, забезпеченої векселями; в) облік іншої дебіторської заборгованості.	
8.7	Облік довгострокової дебіторської заборгованості.....	157
ТЕМА 9. ОБЛІК ПРАЦІ І ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ		160
9.1	Облік особового складу, використання робочого часу та виробітку робітників.....	160
9.2	Техніка підрахунку заробітної плати.....	162
9.3	Облік утримань із заробітної плати.....	165
9.4	Аналітичний та синтетичний облік розрахунків з оплати праці.....	169
9.5	Облік розрахунків за страхуванням.....	171
ТЕМА 10. ОБЛІК ЗОБОВ'ЯЗАНЬ		175
10.1	Поняття про зобов'язання та забезпечення, їх класифікація, оцінка та умови визнання.....	175
10.2	Облік зобов'язань перед постачальниками та іншими кредиторами.....	177
10.3	Облік коротко- та довгострокових кредитів банку.....	180
10.4	Облік зобов'язань за облігаціями.....	182
10.5	Облік зобов'язань з орендних операцій.....	183
10.6	Облік зобов'язань за податками і платежами.....	185
10.7	Облік зобов'язань за розрахунками з учасниками.....	186
ТЕМА 11. ОБЛІК ПРОЦЕСУ ВИРОБНИЦТВА		188
11.1	Зміст, визнання витрат та їх класифікація.....	188
11.2	Облік витрат виробництва.....	190
11.3	Облік прямих виробничих витрат.....	194
11.4	Облік загальновиробничих витрат.....	197
11.5	Облік витрат від браку.....	200
11.6	Зведений облік витрат на виробництво і визначення собівартості продукції.....	202
11.7	Облік витрат від операційної діяльності (основної) та від іншої операційної діяльності.....	204
11.8	Облік витрат від неопераційної діяльності.....	208

ТЕМА 12. ОБЛІК ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ, ЇЇ РЕАЛІЗАЦІЇ, ДОХОДІВ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ПОРЯДОК ВИЗНАЧЕННЯ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ		209
12.1	Поняття готової продукції, її аналітичний та синтетичний облік	209
12.2	Облік реалізації продукції (робіт, послуг).....	211
12.3	Облік доходів від операційної діяльності.....	214
12.4	Облік доходів від іншої операційної діяльності.....	216
12.5.	Облік доходів від неопераційної діяльності	218
12.6.	Порядок визначення фінансового результату діяльності підприємства.....	222
ТЕМА 13. ОБЛІК ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИТРАТ		224
13.1	Поняття власного капіталу та його види.....	224
13.2	Облік зареєстрованого та пайового капіталу.....	228
13.3	Облік капіталу в дооцінках та додаткового капіталу.....	231
13.4	Облік резервного капіталу.....	234
13.5	Облік нерозподіленого прибутку	234
13.6	Облік вилученого і неоплаченого капіталу	237
13.7	Облік забезпечення майбутніх витрат і платежів.....	239
13.8	Облік цільового фінансування та цільових надходжень	240
ТЕМА 14. ФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ		243
14.1	Бухгалтерська звітність як інструмент комунікаційного менеджменту підприємства.....	243
14.2	Види, вимоги та принципи складання фінансової звітності.....	244
14.3	Характеристика основних форм звітності.....	246
ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ		249
	Варіант 1	250
	Варіант 2	254
	Варіант 3	261
	Варіант 4	265
	Варіант 5	271
	Варіант 6	276

Варіант 7	282
Варіант 8	287
Варіант 9	293
Варіант 10	299
ЗАДАЧІ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ	305
ДОДАТКИ	340
Додаток 1. Статут.....	340
Додаток 2. Наказ про облікову політику підприємства	360
Додаток 3. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій.....	365
Додаток 4. Фінансова звітність великого підприємства.....	375
Додаток 5. Фінансова звітність мікропідприємства.....	383
Додаток 6. Фінансова звітність малого підприємства.....	385
Додаток 7. Посадова інструкція головного бухгалтера.....	388
Список використаних джерел.....	391

